

מטעמי תורת זילים

פרשת כי תצא – סוד מצות יבום וחליצה

התורה מצוה "כי יִשָּׁבוּ אֲחֵים יָחֵדוּ וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֶן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אִשֶּׁת הַמֵּת הַחַוְצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ וּלְקַחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וַיְבַמְהָ: וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תִּלְדַּךְ יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא יִקְחָהּ שָׁמֹ מִיִּשְׂרָאֵל: וְאִם לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחְתָּ אֶת יְבָמְתוֹ וְעָלְתָה וְעָלְתָה אֶל הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהַקִּים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יְבָמִי: וְקָרָאוּ לוֹ זֶקֶנִי עֵירוֹ וְדָבְרוּ אֵלָיו וְעָמְדוּ וְאָמְרוּ לֹא חָפְצְתָּ לְקַחְתָּהּ: וְנִגְשָׁה יְבָמְתוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלָה מֵעַל רִגְלוֹ וַיִּרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו: וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חַלּוּץ הַנֶּעֱלָה" (דברים כה, ה-ו). ואמר רבותינו כי היבום הוא סוד גדול מסודות התורה (רמב"ן בראשית לח, ו ד"ה אבל הענין) ורמזיה, מהדברים העומדים ברומו של עולם (ע"פ החיים) על טעמי המצוות לר' יהודה בן חנון מצוה ג"א י"ב ד"ה ליבם לאשת אחיו), ומקובל מפי גדולי החכמים איש מפי איש (מצודת דוד) על טעמי המצוות להרדב"ז מצוה קסט ד"ה שלא תנשא).

ויש להתבונן, מדוע אשה שבעלה מת בלי שהשאיר אחריו בנים או בנות, חייבת לקיים את מצות היבום או מצות החליצה על ידי קרובו של המת?

אדם הנושא אשה מטיל בה 'רוח אחת' שהיא חלק ממנו ממש

בפעם הראשונה שהבעל נמצא עם אשתו הוא נותן בה 'רוח אחת' (ישעיהו הכוונות: להאריי ז"ל דרושי כוונת קריאת שמע דרוש ו ד"ה כבר הודעתין) שהיא חלק ממנו ממש (יעולת תמיד) להאריי ז"ל פרק יבום וחליצה ד"ה וירקה בפניו), אשר נשארת עמה באופן קבוע (ישעיהו הכוונות: להאריי ז"ל דרושי כוונת קריאת שמע דרוש ו ד"ה כבר הודעתין) (מהרוח הזאת נמשך לאשה כוח על מנת להוליד (ע"פ חיים) להאריי ז"ל שער טל סוף דרוש ח ד"ה נבאר עתה), וכל הילדים שהיא תלד מאז לוקחים חלק מהרוח הזאת ובוזה הם נשלמים (ע"פ חיים) שער טל סוף דרוש ח ד"ה נבאר עתה, ישעיהו הכוונות: דרושי כוונת קריאת שמע דרוש ו ד"ה והנה כל הבנים). לכן האשה "אינה אשת ברית אלא למי שעשאה כלי" (ראה גמ' סנהדרין דף כב ע"ב) כלומר לבעלה הראשון שהטיל בה רוח אחת ממנו (ישעיהו הכוונות: להאריי ז"ל דרושי חציית דרוש א ד"ה והנה נבאר) ובוזה עשה אותה 'כלי' להוליד (ישעיהו הכוונות: דרושי כוונת קריאת שמע דרוש ו ד"ה והנה כל הבנים). ומטעם זה האשה אינה יכולה להתעבר בביאה ראשונה (ראה גמ' יבמות דף ד' ע"א) כי היא רק נעשית 'כלי' בפעם הזאת. ובפעמים הבאות היא תוכל להתעבר (ישעיהו הכוונות: דרושי כוונת קריאת שמע דרוש ו ד"ה כבר הודעתין, ע"פ חיים) שער טל סוף דרוש ז).

אותה הרוח שהשאיר והזדיק הבעל באשתו לא נאבדת ממנה (וזהר סבא דמשפטים דף צט ע"ב ד"ה והוא רוחא). ואף אם מת הבעל, הרי שמחמת חיבתם ואהבתם נשארת בה רוחו של בעלה והוא נמצא ושוה בתוך מעיה (יצרור המור) פרשת כי תצא ד"ה וסמך לכאן, 'אשכול הכופר' על מגילת רות למחבר ספר 'יצרור המור' דף טו ע"ב ד"ה ומצאן מנוחה). לכן כאשר התורה מנתה את אותם האנשים שמותר לכהן להיטמא להם במותם, היא כינתה את אשת הכהן בשם "שְׂאֵרוֹ" ש'נאמר ו'יִנְאָמְרוּ ה' אֵל מֹשֶׁה אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאָמַרְתֶּם אֲלֵהֶם לִפְנֵי לַאֲמֹנֵי הַקֶּרֶב אֲלֵינוּ וְאָמְרוּ וְלֹאֲבִינוּ וְלֹבְנֵינוּ וְלֹאֲחֵיוֹ" (ויקרא כא, א-ב) (ראה רש"י ויקרא כא, א) כי יש באשת הכהן 'שְׂאֵרוֹ' מרוחו של בעלה ובגינו הותר לכהן להיטמא לה. מטעם זה נאמר "שְׂאֵרוֹ" בלשון זכר ולא בלשון נקבה, לפי שהוא מתייחס לבעלה. וכן נאמר לכהן ש"שְׂאֵרוֹ" הזה הוא "הקֶרֶב אֲלֵינוּ" לפי שהוא חלק מרוחו ממש. ועל כן גם הוקדם בפסוק הציווי על אשתו לפני הציווי על אביו ואמו – כי אשתו היא כגופו ממש מצד הרוח שנתן בתוכה (פני דוד) להחיד"א פרשת אמור אות ב ד"ה כי אם לשאר).

אדם שהתחתן ולא הביא ילדים יכול לחזור ולהתגלגל בעולם דרך אשתו

אדם שנפטר ולא השאיר אחריו ילדים נקרא 'מת' בעולם הבא (אשכול הכופר' למחבר ספר 'יצרור המור' דף ק"א ע"ב ד"ה ויאמר בועז ביום). וכשנשמתו רוצה לעלות לעולם העליון הוא נתקל 'בכותל מברזל', אפילו אם היה זכאי בדרכיו (השמות הוזהר ח"ג סימן טז דף שח ע"א ד"ה בגין כולו אינון ד"ה בגין כולו). ונשמתו הולכת ומתגלגלת ומטלטלת ממקום למקום (וזהר פרשת חקת דף קפ ע"א ד"ה על חליצתה, 'מקדש מלך' לוי שלום בוזאלו על זוהר פרשת משפטים דף צט ע"ב ד"ה בר נש) נעה ונדה בארץ (חזה ציון לר' עמנואל חי ריקי במזמור סא אות ג ד"ה ועוד יש רמז כאן) והולכת ומשתטחת על קברי האבות והחסידים שיעתירו בעדה (זכר דוד) לר' דוד זכות ממדינתא מאמר ראשון פרק פד דף רלה ע"א ד"ה יומה שיש בוה' בשם ר' שלמה אלקבץ בספרו 'שורש ישי' ולא מוצאת מנוחה (וזהר סבא דמשפטים דף צט ע"ב ד"ה הוא רוח דנפיק). ואין השכינה אוספת אותה אצלה (וזהר פרשת חקת דף קפ ע"א ד"ה נעל חליצתה) כאשר היא 'נאבדת' מהעולם העליון (וזהר פרשת פנחס דף רטו ע"ב רביא מהימנא ד"ה ובגין דא איהו), וכפי שאמר הנביא ישעיה לחזקיהו המלך כשהוא נמנע מלשאת אשה כי ראה שעתידיים לצאת לו בנים רשעים "כה אָמַר ה' צוֹ לְבִיתְךָ כִּי מֵת אֶתְּךָ וְלֹא תִחְיֶה" (מלכים ב, א), "מת אֶתְּךָ" – בעולם הזה, "ולא תִחְיֶה" – בעולם הבא, כי לא עסקת בפריה ורביה (ראה גמ' ברכות דף י ע"א) (יצרור המור) פרשת כי תצא ד"ה סמך לכאן) (וראה השמטות הוזהר ח"ג סימן טז דף שח ע"א ד"ה: בגין וכל אינון ד"ה יבגין דכל אינון) שמי שיש לו זכות אבות או שהוא השתדל להוליד ילדים ולא היה יכול אינו מצטער למעלה כמו הנמנע מפריה ורביה עיי"ש). וכן במצודת דוד' להרדב"ז מצוה קסט ד"ה וכתב ר' אלעזר הביאני אי אפשר שבעל עולם הנשמות כפי מעשיו עד בא חליפתו עיי"ש).

אמנם נשמת אדם נשוי שמת בלי ילדים יכולה לשוב לעולם הזה דרך אשתו (יאור החמה) על זוהר פרשת משפטים דף צט ע"ב מהרמ"ק) שהיתה דבוקה עמו תמיד ברוחו ונפשו (וזהר סבא דמשפטים דף צט ע"ב ד"ה הוא רוחא), והיא בת הזוג של נשמתו (יאור החמה) על זוהר פרשת משפטים דף צט ע"ב מהרמ"ק) אשר נעשית 'כלי' על מנת שיוכל בעלה להיבנות ממנה מחדש (וזהר פרשת שלח דף קסז ע"א ד"ה ומלה אחרא), וכפי שהיתה 'כלי' עבורו כאשר היה חי בעולם הזה (וזהר סבא דמשפטים דף צט ע"ב ד"ה הוא רוח דנפיק). וגם מחמת שבחיו הוא נתן בה 'רוח' ממנו ממש (השמות הוזהר ח"ג סימן טז דף שח ע"א ד"ה כד אית לון, יאור החמה) על זוהר פרשת משפטים דף צט ע"ב מהרמ"ק) אשר נדבקה שם ברצונו ותשוקתו (השמות הוזהר ח"ג סימן טז דף שח ע"א ד"ה כד אית לון), ועל ידה יכולה להימשך נשמתו אליה (יאור החמה) על זוהר פרשת משפטים דף צט ע"ב מהרמ"ק). ודבר זה הוא כמו 'מִשְׁלַח הַנֵּר', שהבעל בחייו הדליק את 'הנר' של אשתו וביחד הם הפכו להיות אור אחד, וכאשר דעך הנר של הבעל כי מת בלא בנים, אז הוא חוזר ונדלק שוב מאותו 'האור' שנתן בה (וזהר פרשת שלח דף קסז ע"א ד"ה ומלה אחרא) שהוא למעשה 'הרוח' שנתן בה. ונמצא כי נרו חוזר להאיר מכוח האור שלו עצמו שנמצא באשתו (מקדש מלך לוי שלום בוזאלו על זוהר פרשת שלח דף קסז ע"א).

לכן ציוה הקב"ה שכאשר מת אדם נשוי שלא הספיק להביא ילדים, אזי אחיו ייבם את אשתו על מנת שתוליד בן לאח המת ועל ידי כן האח המת לא יאבד מאותו העולם (וזהר פרשת פנחס דף רטו ע"ב רביא מהימנא ד"ה ובגין דא, ע"פ זוהר פרשת חקת דף קפ ע"א ד"ה נעל), וכפי שנרמז בפסוק שאומר כביכול המת "מִקְצָה הָאָרֶץ אֵלֶיךָ אֶקְרָא בְּעֶטְף לְבָי בְּצוֹר יָרוּם מִמְּנֵי תַנְחִינִי" (תהלים סא, א) כלומר שהמת המטלטל הולך ב"קֶצֶה הָאָרֶץ" וקורא לה' ומשם הוא עונה לו על ידי היבם. לכן ראשי תיבות "בְּצוֹר יָרוּם מִמְּנֵי" יוצא 'יבם', על שהאח היבם צריך להיות חזק כ"צור" לשאת את האלמנה שרוח המת בה. ואומר המת על אחיו שהוא "יָרוּם מִמְּנֵי" שהרי נעשה אביו, וגם אתה ה' "תַּנְחִינִי" שם 'כלומר שתתעבר בי האלמנה ואבוא אל מנוחתך' (חזה ציון לר' עמנואל חי ריקי מזמור סא, ג ד"ה ועוד יש רמז). ואף שבזה מרכיבים 'מין באינו מין' כמו איסור 'כלאים' כי אח אסור באשת אחיו, אך בכל זאת התיר הקב"ה על מנת שלא תאבד נפש המת "ולא יִקְחָהּ שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל" (דברים כה, ו) (וזהר פרשת פנחס דף רטו ע"ב רביא מהימנא ד"ה איהו איהו כנון) כאשר ייפדה נפשו מני שחת (יצרור המור) פרשת כי תצא ד"ה וסמך לכאן כי ישבו).

והזיקה התורה את היבמה אשת המת דווקא ליבם שהוא אחיו, היות שכל האחים הם כמו בשר אחד (יצרור המור) פרשת כי תצא ד"ה וסמך לכאן כי ישבו) ויש התקשרות ביניהם מצד ה'רוח אחת' שהטיל אביהם באימם (אישל אברהם) לר' אברהם טוביאנא על טעמי המצוות מצוה ג"א י"ב ליבם לאשת אחיו ד"ה טעם המצוה הזאת, יזכר דוד' לר' דוד זכות ממדינתא מאמר ראשון פרק פה דף רמ ע"א ד"ה ועוד בא שלישיה: בשם 'אישל אברהם'). והנשמות מצד האב קשורות אחת לאחת בקשרי משפחה כפי שהוא גם בעניני ירושת הנחלות (טעמי המצוות להרדב"ז מצוה קסט ספק ו). לכן יש כוח לאח החי להביא את נשמתו של אחיו המת (יאור החמה) זוהר פרשת משפטים דף צט ע"ב מהרמ"ק) לאור עולם (זכר דוד' לר' דוד זכות ממדינתא מאמר ראשון פרק פה דף רמ ע"א ד"ה ועוד בא שלישיה: בשם 'אישל אברהם'), לפי שכל אחד מהם הוא כמו ענף מאותו אילן, ויכול למשוך את נשמתו של אחיו (יאור החמה) זוהר פרשת משפטים דף צט ע"ב מהרמ"ק) על ידי יצירת ענף חדש עבור נשמת אחיו המת דרך הענף שלו (שורש ישי לר' שלמה אלקבץ על הפסוק וגם את רות המואביה) דף ע"ב ע"ב, יזכר דוד' מאמר ראשון פרק פד דף רלה ע"א ד"ה ומצאתני גמסיעע ליי בשם הרמ"ק) וכך לא

פרשת וישב דף קפז ע"ב מהמרח"ו) ולעשות מהזרע גולם וגוף עבור נשמת אחיך, לפי שהוא "אֶחֶיךָ" ואתה ממניו ושוורשו ואין ראוי שְׂיִתְקֶן אלא על ידי שורשו (אור החמה) על זוהר פרשת וישב דף קפז ע"ב ד"ה יהוה ידעין מהרא"י). ובהוה היה יהודה הראשון שהתחיל במצות היבום (בראשית רבה) פה, ה).

אונן ידע בידיעה ברורה ואמתית את עניין היבום, כפי שנאמר "וַיַּעַד אֹנָן כִּי לֹא לוֹ יִהְיֶה חֵרֶץ" (בראשית לח, טו) (מאירת עינים) לר' יצחק דמן עכו תלמיד הרמב"ן פרשת בראשית ד"ה אמנם יש לך לדעת כי כל). והוא הבין כי אם יבוא אל תמר אשת ער אחיו הרי שנפשו של בנו בכורו שיבוא מתמר תהיה הנפש המגולגלת של ער אחיו, והנפש המגולגלת הזאת לא תימלט מן הייסורים לפי שהיא צריכה למרק את העוונות הראשונים שעשה ער אחיו. ואילו הוא רצה שבנו בכורו יהיה מאשה אחרת כדי שיתאפשר לו להביא נפש מיציאה ראשונה לעולם ולא להביא בוודאות נפש מגולגלת (מאירת עינים) על התורה בתחילת פרשת וישב). לכן אונן לא נתן את זרעו בתוך תמר כפי שנאמר "וַיִּהְיֶה אִם בָּא אֶל אִשְׁתּוֹ אֶחָיו וְשָׁחַת אַרְצָה לְבִלְתִּי יִתֵּן זֶרַע לְאֶחָיו" (בראשית לח, טז), כי לא רצה לתת "זֶרַע לְאֶחָיו" ושיבנה הבניין הסתור כבתחילה (מאירת עינים) פרשת בראשית ד"ה אמנם יש לך לדעת כי כל). והיתה זו אכזריות גדולה של אונן כי הקב"ה עשה את המדה הזאת מצד רחמיו על נפש הרשע שלא תאבד בזמן מועט שהיתה בגוף ושיתמרקו עוונותיה בגוף החדש מהר ולא תצטרך לשוטף בארצות, אך אונן לא חשב על כך (מאירת עינים) על התורה בתחילת פרשת וישב) אז ה' יתברך הרג אותו על מעשיו שנאמר "וַיַּרְע בְּעֵינָיו ה' אֶשֶׁר עָשָׂה וַיָּמָת גַּם אֹתוֹ" (בראשית לח, טז).

ואחר כך באה תמר לפני יהודה חמיה על פי 'רוח הקודש', מתוך כוונה להביא לתיקונם של ער ואונן (ספר הליקוטוס) להארי"י ז"ל פרשת וישב ד"ה דע שומר ורות), והוא ייבם אותה. וכיון שיהודה היה אביהם של ער ואונן שמתו, לכן היה יכול בכוחו הגדול לחזור ולהוציא את שתי הנשמות שלהם כבתחילה ללא שהתקוטטו אותו ורוחותיהם, ולהביאם בבת אחת לתוך בניה של תמר (נפיי יאור החמה) סבא דמשפטיס קד ע"ב ד"ה יאחזי מהרמ"ק). וכך אכן היה שנשמותיהם של ער ואונן התלגלו בסוד היבום של יהודה ותמר, ונתקנו ונתלבנו בתוך שני בניהם פרץ זרח (ישעיהו הפסוקים) להארי"י ז"ל פרשת וישב על הפסוק ויהי בעת לדה"ה) שהיו צדיקים גמורים (ספר הליקוטוס) להארי"י ז"ל פרשת וישב ד"ה דע שומר ורות). לכן נאמר על יהודה "וַיְהוּדָה אֶתְּהָּ יוֹדֵף אֶחֶיךָ" (בראשית מט, ח), "וַיְהוּדָה אֶתְּהָּ" – "אֶתְּהָּ" האב בפעם הראשונה וגם "אֶתְּהָּ" האב בפעם השנייה. "יוֹדֵף אֶחֶיךָ" – שדרך כל בני העולם שמתים עם האחים להביא את המת בגלגול, ואילו אצלך לא כך, לכן כל "אֶחֶיךָ" "יוֹדֵף" שלא השתלשל הדבר מהם אלא ממך (זוהר סבא דמשפטיס דף קד ע"ב ד"ה יודף אחיך) (להרחבה על גלגולם של ער ואונן ראה מאמרנו לת השבועות – גלגולי נשמות במגילת רות).

בועז גאל את נשמתו של מחלון בעלה של רות על ידי מצות יבום

ברות המואביה היתה נמצאת רוחו של מחלון בעלה, אשר מת בלי בנים (עיני משה) לאלשך הקדוש על מגילת רות דף יג ע"ב טור א ד"ה או כיוון באומר). ובגלל הרוח הזאת אף אחרי פטירת בעלה של רות היא נקראה "אִשְׁתּוֹ מַחְלוֹן" ולא 'אלמנת מחלון' וכפי שנאמר "וַיִּגַּם אֶת רֹחַ הַמַּאֲבֵיָה אִשְׁתּוֹ מַחְלוֹן קִנְיָתִי לִי לְאִשָּׁה לְהִקְיִם שֵׁם הַמֵּת עַל נַחְלָתוֹ וְלֹא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת מֵעַם אֶחָיו וּמִשְׁעַר מְקוֹמוֹ עֲדִים אֲתָם הַיּוֹם" (רות ד, ט) (עיני משה) על מגילת רות דף טו ע"ב טור א ד"ה ויאמר וכו'). מחמת כן רות גם נקראה כלתה של נעמי עד לידת בנה, כי כל עוד היה רוח מחלון בקרבה היא כאילו היתה עדיין ברשות בעלה וכפי שנאמר "וַיִּתְאַמֵּר נְעֻמִי לְכַלְתָּהּ" (רות ב, ט) וכן שאמרו הנשים לנעמי "כִּי כַלְתָּךְ אֶשֶׁר אֶהְבֵּתְךָ לְדָתוֹ אֶשֶׁר הָיָה טוֹבָה לָךְ מִשְׁבָּעָה בְּנִים" (רות ד, טו) (עיני משה) על מגילת רות דף טז ע"ב טור ב ד"ה יא יאמר שתי טעמים יכן דף י"ע טור א ד"ה אמנם הנה כתבנו למעלה). וכך גם אמר בועז לרות "וַיֹּאמֶר לָהּ הֲגַד הַגֵּד לִי כֹל אֲשֶׁר עָשִׂיתְ אֶת חֲמוּתְךָ אֶתְּהָּ מוֹת אֶחֶיךָ מוֹת אִישְׁךָ" (רות ב, יא) כלומר שגם אחרי מות מחלון עדיין נעמי היא "חֲמוּתְךָ" כי רוח מחלון בקרבך (עיני משה) על מגילת רות דף י"ע טור א ד"ה אמנם הנה כתבנו למעלה).

בועז רצה לגאול את נפשו של מחלון כי ידע את צערו של המת בלי בנים שנפשו משוטטת בעולם (עיני החיים) על טעמי המצוות לר' יהודה בן חנין מצוה נ"א נ"ב ד"ה ואם לא רצה ליבם חולץ). והנה על מנת למשוך את נפש המת לבוא בעולם הזה בתוך הולד הנולד מהיבמה, צריך היבם לפשוט את עצמו מכל התאוות הגשמיות ולכוון למשוך את רוח נפש המת לזרע, ולא כל אדם זוכה לכך. ואם חלילה מתכוון לשם נוי האשה אז כאילו פוגע באיסור של ערות אשת אחיו (ראה גמי' יבמות דף ט"ז ע"ב) (מאור ושמי' רמזי רות ד"ה יונראה לי על פי. וראה מעשה בבראשית רבה' פה, ה. אמנם ראה את דעתו של ר' יוסף חיים בספר 'איש אש חיל' קונטרס' שני אליהו' דף כ טור ב). לכן כאשר בועז הצדיק אמר לגואל הקרוב שהוא צריך לבוא עד כדי 'התפשטות הגשמיות' על מנת למשוך את נשמת מחלון בעלה של רות המואביה בקיום מצות היבום וכך להקים את שם המת על נחלתו, ענה לו הגואל כי אי אפשר לו לכוון כן באמת שנאמר "וַיֹּאמֶר הַגָּאֵל לֹא אוֹכֵל לְגָאֵל לִי פֶן אֶשְׁחִית אֶת נַחְלָתִי גָאֵל לָךְ אֶתְּהָּ אֶת גְּאֻלְתִּי כִּי לֹא אוֹכֵל לְגָאֵל" (רות ד, ט) לפי שפחד ל"אֶשְׁחִית" בכונתו שאז ימצא כי הוא כאילו פוגע בערות אשת אחיו. וידע הגואל שלדבר זה יכול דווקא בועז (מאור ושמי' רמזי רות ד"ה יונראה לי על פי) שיש בידו זכות רבה להושיע את נשמתו של מחלון (זכר דוד' מאמר ראשון פרק דף ד רלה ע"ב ד"ה ימטעם זה מיאיר טוב' בשם הרב' אגרת שמואל).

מצות 'היבום' טובה יותר מ'החליצה' בגלל תיקון רוחו של המת כאשר האשה מולידה מאותו היבום (נפיי יזכר דוד' מאמר ראשון פרק דף ד רלג ע"ב ד"ה וזוהי כוונת היבום), והמקיים אותה לשמה נעשה שותף להקב"ה (זכר דוד' מאמר ראשון פרק דף ד רלד ע"ב ד"ה יענה אבוא לבאי מדברי רבותינו). וכך בועז נטל על עצמו להמשיך את נפש המת באשה, והיה צריך בזה השתדלות נמרצת (שרש ישי' לר' שלמה אלקבץ מחבר פיוט' ילכה דודי' דף ע"ב בסוף ביאור הפסוק יבם את רות המואביה) והתעוררות רבה ועצומה למשוך את נפש המת (זכר דוד' מאמר ראשון פרק דף ד רלה ע"ב ד"ה יענה אבוא לבאר). כיון שהוא לא היה גואל קרוב של מחלון (שרש ישי' דף ע"ב בסוף ביאור הפסוק יבם את רות המואביה) אשר היה יכול למושכו במעט התעוררות (זכר דוד' מאמר ראשון פרק דף ד רלה ע"ב ד"ה יענה אבוא לבאר). ואכן בועז שהיה בגיל שמונים (מאמר אש כל חיי' להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן יב) כיוון לשמה בלי שום כוונה חיצונית אחרת (זכר דוד' מאמר ראשון פרק דף ד רלה ע"ב ד"ה הנה כי טוב), וזכה לקיים את מצות היבום עם רות המואביה (מאמר אש כל חיי' להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן יב) וגם להיבנות בזרעו ממנה (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר ראשון פרק דף ד רלה ע"ב ד"ה הנה כי טוב).

נעמי אמרה לרות קודם למעשה הייבום כי בועז הוא קרוב של שתיהן שנאמר "וַיִּתְאַמֵּר לָהּ נְעֻמִי קְרֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגְּאֻלְנוּ הוּא" (רות ב, ט) וכוונתה שיש לו קרבה אליה מכוח רוח מחלון שבקרבה, ויכול בועז להשקיע את הרוח הזאת הנמצאת בה על ידי מעשה הייבום (עיני משה) לאלשך הקדוש על מגילת רות דף י"ע טור א ד"ה אמנם הנה כתבנו למעלה). ונרמז בדבריה "וַיִּתְאַמֵּר לָהּ נְעֻמִי חֲמוּתָהּ בְּתִי הִלָּא אֶבְקַשׁ לָךְ מְנוּחָ אֶשֶׁר יִיטַב לָךְ" (רות ג, א) שהתיבות "לָךְ מְנוּחָ" הן אותיות התיבה 'כמחלון', לומר שהבן הזה יהיה בו גלגול של בעלה הראשון מחלון ויהיה מנוחה במעיה (זכר דוד' מאמר ראשון פרק דף ד רלה ע"ב ד"ה יא יאמר כי הקב"ה יכתב שהיא הוסיפה לומר לה 'שלא יריב רוח בעלה הקודם עם רוחו של בועז' עייש) ואכן רות המואביה התכוונה להביא ולתקן את נפש בעלה מחלון על ידי שיתגלגל בבנה (ספר הליקוטוס) להארי"י ז"ל פרשת וישב ד"ה דע שומר ורות). אך עם זאת נעמי חמותה חששה שבעת המצוה עצמה לא היה לרות כהוגן את הכוונה הצריכה לדבר ההוא או אולי בועז כיון להנאתו לקחת אשה כלילת יופי כמו רות – וממילא לא באה נפש מחלון שם. וכיון שהיתה מסופקת בדבר לכן לא שמחה נעמי בבן שנולד (שרש ישי' לר' שלמה אלקבץ בפסוק ויהיה לך למשיב נפשי דף ע"א).

ועל זה ענו לה הנשים החכמות "וַיִּתְאַמְרְנָה הַנְּשִׁים אֶל נְעֻמִי בְּרוּךְ ה' אֶשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גָּאֵל הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל: וְהָיָה לָךְ לְמִשִּׁיב נְפֶשׁ וְלְכַלְכַּל אֶת שִׁבְיָתְךָ כִּי כַלְתָּךְ אֶשֶׁר אֶהְבֵּתְךָ לְדָתוֹ אֶשֶׁר הָיָה טוֹבָה לָךְ מִשְׁבָּעָה בְּנִים" (רות ד, טז - טו), כלומר אמרו לה כי עיקר הדבר תלוי ביבמה יותר מהיבום, והנה רות כלתך "אֶשֶׁר אֶהְבֵּתְךָ" היא זו שילדה לך ועל כן בוודאי לא הסיירה מחשבתה גם בעת ההיא אל אשר נכספת להמשיך נפש בןך אל העולם הזה (שרש ישי' לר' שלמה אלקבץ על הפסוק ויהי לך למשיב נפשי דף ד ע"ב). והוסיפו ואמרו לה "וְהָיָה לָךְ לְמִשִּׁיב נְפֶשׁ" – הילד הזה הוא משובב נפש בןך, אשר עד היום לא מצאה נפשו מנוחה ומרגוע והיתה הולכת מדחי אל דחי, ועתה הוא 'מְשִׁיב' את ה'נְפֶשׁ' שהיא שקטה ונרגעה בשובה בנחת (שרש ישי' לר' שלמה אלקבץ על הפסוק ויהי לך למשיב נפשי דף ד ע"ב), נשמת חיים' לר' מנשה בן ישראל מאמר רביעי הפרק שביעי. ועייש שהאר"ק במצוה) בתוך הילד הזה ממש. וזה "כִּי כַלְתָּךְ אֶשֶׁר אֶהְבֵּתְךָ לְדָתוֹ" למחלון בןך (בשורות אליהו על מגילת רות לר' אליהו הכהן מאוימיר פרק ד ד"ה אמנם יובן עם מה שפירשת).

והשכנות של נעמי שהיו רגילות תמיד עם רות ובוועז וידעו את עוצם תיבום, ראו לאמת הדבר שיהיה מורגל ושגור בפי הכל מבלי שיתפקו בו כי הילד שנולד לרות הוא מחלון בנה של נעמי, לכן "וַיִּתְקַרְאָהּ לוֹ הַשְּׁכֵנֹת שֵׁם לְאִמְרוֹ יִלְד בֶּן לְנְעֻמִי" (רות ד, יז). וגם קראו את שמו עובד שנאמר "וַיִּתְקַרְאָהּ שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אֶבְי לְשֵׁי אֶבְי יוֹד" (רות ד, יח) כי אמרו שכפי כוונת המולידים השלמים, הרי שמבלי שום ספק הוא יהיה "עוֹבֵד" אלקים (שרש ישי' לר' שלמה אלקבץ על הפסוק ויתקראנה לו השכנות דף פה ע"א). וכיון שעובד היה בעצמו מחלון אשר נבנה מהרוח השלמה בבטנה של רות (עיני משה) לאלשך הקדוש על מגילת רות דף ב ע"ב טור ב ד"ה עוד יתכן בענין הכתוב) לכן נעמי החזיקה בחיקה את בנה הנולד של רות כמו איש שמצא את אבדתו אשר איבד שנאמר "וַיִּתְקַח נְעֻמִי אֶת הַיֶּלֶד וַיְתַשְׁתְּהוּ בְּחִיקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִמָּנֹת" (רות ד, טז) (מאירת עינים) פרשת בראשית ד"ה אמנם יש לך לדעת כי כל), "וַתְּהִי לוֹ לְאִמָּנֹת" – שנעשה לה אז נס ועל אף שהיתה זקנה ודדיה כבר מצומקות, ה' השפיע בהם חלב והיתה מניקה את הילד. וכל זה על מנת להורות כי הוא הוא מחלון בנה של נעמי שחזר בדרך ייבום (עיני משה) על מגילת רות דף י"ע טור א ד"ה והנה לבא אל).

על ידי חליצת הנעל נפרדת נשמת המת ממשפחתו והיא יכולה לשוב ולהיתקן

כיון שמצות יבום מצריכה כוונה רבה (סמוכים לעד' למחבר' שבט מוסר' פרשת כי תצא ד"ה ע"ל טעם אחר שתלה) **ולקיימה לשם שמים ולא לשם נוי או ממון או שאר מחשבות חיצוניות** (זכר דוד' מאמר ראשון פרק פז דף רלה ע"א ד"ה ררי שכל לפניך), **על כן נתנה התורה דרך אחרת לחלץ את נשמת המת על ידי 'מצות חליצה'** (סמוכים לעד' למחבר' שבט מוסר' פרשת כי תצא ד"ה ע"ל טעם אחר שתלה). **שכאשר מת אדם בלי שהספיק להוליד ילדים, אזי יש התקשרות מסוימת של נשמת המת בעקב רגלו של היבם** (תיקוני זוהר' תיקון כו דף ע"ב ע"א ד"ה עוד, יספר הליקוט' להארי"ז ז"ל ספר רות ד"ה שלף איש נעלו) **כי המת רוצה שְאֶחָיו יזכהו לתיקונו** (יספר הליקוט' להארי"ז ז"ל ספר רות ד"ה שלף איש, וכסא מלך' לר' שלום בוזאלו על תיקוני זוהר' תיקון כו דף ע"א ע"ב) **ועל ידי החליצה יכול מעבירים משם את נפש המת ואומרים שאין לו עוד תקוה להיות מתוקן במקום זה** (ע"פ החיים' לר' יהודה בן חנון מצוה נ"א נ"ב ד"ה ואם לא רצה ליבם חולץ) **והוא הולך ממש כעובד לדיינים שעושים את מצות החליצה לְזַמֵּן ולקבוע מקום לנשמת החליצה ולומר "לְמָקוֹם פְּלוֹנֵי לְחַלְצֵךְ"** (ראה שו"ע אבן העזר סימן קסט"ז), **כי על ידי אמירה זו הם מרחיקים את 'החיצונים' מרחולו 'הערומה' של הבעל (זורע מששון' פרשת האזינו דף קמ ע"א טור א ד"ה ברכות פ"ק בשם 'חכמי האמת' וכתב שכן זה גם בענין אמירת 'הזימון' לפני ברכת המזון שמרחיק את החיצונים ע"ש).**

במעשה החליצה הגואל צריך לקשור נעל אחת (זוהר פרשת חקת דף קפ ע"א ד"ה וא) **שיש לה עקב, ברגלו הימנית** (יאוצר החיים' לאדמו"ר מקומורנא פרשת כי תצא ד"ה מדיני המצוה), **והנעל הזאת משמשת כמו 'כיסוי' להטמין את נשמת המת שלא יראו אותו המקרטגים** (כסא מלך' על תיקוני זוהר' תיקון כו דף ע"א ע"ב), **וכאשר לובש היבם את הנעל הוא מגן על רוחו של אחיו המת הדבוק שם ברגלו, מפני 'החיצונים' (באר לחי רוא"י לאדמו"ר ממונקשט תיקוני זוהר' תיקון כו ע"א).** **ואז קודם החליצה היבם דוחק את רגלו בחוזקה לארץ, להראות דבוק הרגל בארץ ופירוד ודחי לנפש אחיו המת** (טעמי המצוות' להרדב"ז מצוה קל ד"ה וצריך שיהיה). **והאשה מתירה את הנעל וחולצת אותה** (זוהר פרשת חקת דף קפ ע"א ד"ה ואי ההוא פרקא) **ביד ימין שלה – כי ימין היא מידת הרחמים ובה מורים על הרחמים שצריכה הנשמה על מנת להחזירה ולתקן את אשר עיוותה. ואם היבמה חלילה חולצת ביד שמאל שהיא מידת הדין, אז אין תקומה לנשמה** (טעמי המצוות' להרדב"ז מצוה קל ד"ה פרטי המצוה).

ובמעשה זה מתירה היבמה את קשר האֶהוה שיש בין המת לבין אחיו (יאור החמה' על זוהר פרשת כי תצא דף רפא ע"א מהרמ"ק) **ומוציאה משם את חלקי נפש המת שהיו דבוקים ביבם** (כסא מלך' על תיקוני זוהר' תיקון כו דף ע"א ע"ב). **לכן הנעל צריכה להיות עשויה מעור, לרמוז שכשם שהעור נפשט מהבשר כך גם הנשמה נפשטת ממשפחתה ומקרוביה שהם מבשרה** (מצודת דוד' על טעמי המצוות' להרדב"ז מצוה קל ד"ה וצריך שיהיה). **והחליצה נעשית ביום ולא בלילה, כי היא פעולת דין ואכזריות שבוה מרחק את האח מבני משפחתו ומאשת חיקו, ואם היו עושים זאת בלילה שהוא זמן הדין, אפשר שלא היה לנשמה עוד תקנה** (מצודת דוד' על טעמי המצוות' להרדב"ז מצוה קל ד"ה פרטי המצוה צריך שיהיה). **ואחר כך היבמה חובטת את הנעל בקרקע, בכדי שתנתן נשמתו שנבדלה מהיבם ויצאה ממנו בחליצת הנעל** (כסא מלך' על תיקוני זוהר' תיקון כו דף ע"א ע"ב) **והוא כמו 'גט גירושין' לנשמה ממשפחתה** (מצודת דוד' להרדב"ז מצוה קל ד"ה וצריך שיהיה). **ואז הקב"ה מרחם על הנשמה הזאת וכן 'החיצונים' סרים ממנה** (השמטות זוהר' ח"י סימן טו דף ש"ע ע"ב ד"ה אהדר. ע"ש), **והיא יכולה לשוב בארץ ולחפש לה מנוחה אחרת** (שפתי כהן על התורה' פרשת כי תצא ד"ה וכתב ריקאנט) **ולשוב בגלגול לעולם הזה** (יספר הליקוט' להארי"ז ז"ל ספר רות ד"ה שלף איש נעלו, זוהר פרשת חקת דף קפ ע"א ד"ה ובעי לבטשא ליה) **וכך להגיע לשלימות במקום אחר. לכן התורה כתבה שמצות 'היבום' היא רשות בידי היבם אך לא חובה, כי יש לנשמה תקנה גם במצות 'חליצה' (ואשל אברהם' על טעמי המצוות' לר' אברהם טוביאנא מצוה נ"א נ"ב דף מט ע"א ד"ה אמר המאסף).**

על ידי יריקת היבמה נפרדת ממנה ה'רוח האחת' שנתן בה בעלה בחייו

אחרי שהותר קשר האֶהוה מהאח ניתן להתיר גם את הקשר עם אשת המת (יאור החמה' על זוהר פרשת כי תצא דף רפא ע"א מהרמ"ק) **על מנת שהיא תוכל להינשא לאחר** (זוהר פרשת חקת דף קפ ע"א ד"ה תו בטשומא) **ושיעלה רוח המת למעלה במקום הראוי לו** (ואשכול הכופר' על גילת רות למחבר' ספר 'צירור המור' דף טו ע"ב) **כאשר יתמלא עליו ה' ברחמים ויבקש לו מנוח** (ע"פ החיים' על טעמי המצוות' לר' יהודה בן חנון מצוה נ"א נ"ב ד"ה ואם לא רצה ליבם חולץ). **על כן באותו הבוקר של החליצה אין היבמה טועמת דבר, כי מיד אחרי הסרת הנעל צריכה היבמה לירוק לפני היבם** (מאירת עינים' בראשית ד"ה ע"ד קבלת). **על הארץ** (זוהר הרקיע' להארי"ז ז"ל על זוהר פרשת משפטים דף ע"א טור א ד"ה היבמה נקינת במאמר), **רוק כזה שבא מעצמותה** (מאירת עינים' בראשית ד"ה ע"ד קבלת) **כפי שנאמר 'וְחִלְצָה נַעֲלוֹ מַעַל רַגְלוֹ וְיָרָקָה בְּפִיָּו'** (דברים טו, ט) **(מאירת עינים' בראשית ד"ה ע"ד קבלת).** **ובאותו הרוק היא דוחה מעליה את הרוח של בעלה** (זוהר הרקיע' להארי"ז ז"ל על זוהר פרשת משפטים דף ע"א טור א ד"ה היבמה נקינת במאמר) **ומשליכה אותו מעליה כדי שלא יהיה עוד מוחזק בה** (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר א' פרק פז ד"ה יעוד רוק זה האמור' בשם 'גיד ומצוה').

והעניין בזה, לפי שכשאדם רוקק בהכרח הוא משליך עם הרוק קצת רוח חיוני ממנו (יעולת תמיד' להארי"ז ז"ל פרק יבום וחליצה ד"ה וירקה בפניו), **וכך גם אשת המת על ידי היריקה הזאת פורשת ממנה ה'רוח האחת' שנתן בה בעלה בתחילה** (שער הפסוקים' להארי"ז ז"ל פרשת כי תצא ד"ה וירקה בפניו, יעולת תמיד' פרק יבום וחליצה ד"ה וירקה בפניו. ראה 'צירור המור' פרשת כי תצא ד"ה וסמך לכאן כי ישבו) **ושעדין היתה נמצאת בה** (ע"פ זוהר הרקיע' על זוהר פרשת משפטים דף ע"א טור א ד"ה היבמה נקינת), **והיא עושה זאת באמצעות הרוק שלה שצבעו לבן בכדי שבאותה בחינה שהוא נבלע כך הוא יפלט ממנה, ודי למבין** (שער הפסוקים' פרשת כי תצא ד"ה וירקה בפניו). **זוה הסוד שפעמים רבות** (זוהר הרקיע' על זוהר פרשת משפטים דף ע"א טור א ד"ה היבמה נקינת) **היו רואים את צורת המת** (טעמי המנהגים ומקורי הדברים' סימן תתרי בחערה) **ברוק שהוציאה האשה החולצת, כלומר שהיו רואים שם את צורת הפנים של המת כפי שהיה לו בחייו** (זוהר הרקיע' להארי"ז ז"ל על זוהר פרשת משפטים דף ע"א טור א ד"ה היבמה נקינת, זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר א' פרק פז ד"ה יעוד רוק זה האמור' בשם הרמ"ז בהנהגותיו).

ואז האשה אומרת 'כִּכְהָ יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו' (דברים כה, ט) **כי 'כִּכְהָ' הוא שם קדוש המעלה את כל הנשמות ממוות לחיים, וגם היא מכוונת להעלות 'נפש המת' של בעלה למקור החיים** (יאוצר החיים' פרשת כי תצא ד"ה משרשי המצוות). **ואז כל העומדים שם אומרים 'חלוץ הנעל' שלוש פעמים כנגד הנישפ' רוחו' וינשמה' של המת אשר משתחררות באותה שעה** (זכר דוד' מאמר ראשון פרק פז דף רלו ע"ב ד"ה וכן נעל נעל ברגלו) **ובאלו הדברים הם עולים** (צירור המור' פרשת כי תצא סוף ד"ה וסמך לכאן). **ולכן כל המעשה נקרא בשם 'חליצה' וכן החולץ נקרא 'בית חלוץ הנעל' – לפי שנפש המת 'נחלצת' מהם** (מאירת עינים' פרשת בראשית ד"ה ע"ד קבלת על החליצה) **ויוצאת לחרות מאותה האשה. ונרמז סוד הדברים באמירת רבותינו "אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו"** (ראה פרקי אבות ד, ט) **שהתיבה "קנקן" היא בגמטריא "נעל-נעל" כנגד כפל אמירת 'חלוץ הנעל', וכדי ללמד שאין להסתכל במצוה זו על פשוטם של דברים "אלא במה שיש בו" כלומר על פי סודם של דברים** (פירוש 'יקון הצב' על ספר 'קרינים' לר' אהרן קרינאי דף כט ע"א).

הדיינים יושבים בשעת מצות החליצה אבל האשה והאח החי צריכים לעמוד כל העת ואינם רשאים לשבת, לפי שנשמת המת עומדת שם לראות איך ייצא משפטה, וגם הם צריכים עמידה כמותה. ומטעם זה מקריאים לפני האשה והאיש את פסוקי פרשת החליצה בלשון הקודש, על מנת שתשמע גם הנשמה שמגיעה באותה שעה (מצודת דוד' להרדב"ז מצוה קל ד"ה וצריך). **וכך על כל הדברים האלו שבמצות יבום וחליצה נאמר "וְזֹאת לְפָנֶיךָ בְּיִשְׂרָאֵל על הגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּנָה לְקָדְשׁ כִּל דָּבָר שֶׁלָּךְ אִישׁ נַעֲלוֹ וְנִתְּן לְרַעְיוֹ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל"** (רות ד, ט), **"על הגְּאוּלָּה" – זו גאולת המת בלי בנים שעל ידי יבום חוזרת נשמתו, וְעַל הַתְּמוּנָה" – זו מצות חליצה שבה עוזבת הנפש את משפחתה ומוצאת תיקונה במקום אחר כאשר היבם מקיים וְשֶׁלָּךְ אִישׁ נַעֲלוֹ. "וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל" – זהו החסד שעושה הקב"ה עם ישראל ולא עם שאר אומות העולם, להמציא לנשמות תיקון לאשר עָתוּהוּ** (מצודת דוד' להרדב"ז מצוה קל ד"ה לחלוץ). **ה' יראנו נפלאות מתורתו, אמן.**

החלון גם לעילוי נשמת יצחק בן יהודית ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת ברוטה בלור בת טובה ז"ל ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת אליהו בן גיטל ז"ל ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת מנחם בן משה ז"ל ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת רחל בת גרשון ז"ל ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת דוד בן ישי ז"ל ז"ל ת.צ.ב.ה.
החלון גם לעילוי נשמת סופי בת אליזבתה חיי' ליאת בת סופי חיי' ליאת חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת ניר בן יהודית מרים חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת יניב בן יהודית מרים חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת גיא בן יהודית מרים חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת משה בן מרים חיי' אנה בת רוזה חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת וכל בני משפחתם חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.
החלון גם לעילוי נשמת יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת מלך בת משה חיי' יונה בן משה חיי' בריטה בת משה חיי' מנחם בן משה חיי' לוי בן משה חיי' שמעון חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת אברהם חיי' אהרון חיי' בן מרים חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת דוד בן פנינה חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת רחמי בת טילה חיי' נחמה בת טילה חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת אבישלוש בן רות חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.
החלון גם לעילוי נשמת יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת משה בן מרים חיי' משה בן מרים חיי' משה בן מרים חיי' משה בן מרים חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.	החלון גם לעילוי נשמת יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' יעקב בן משה חיי' ז"ל ת.צ.ב.ה.